

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové a JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., v právní věci žalobkyně: **M. N.**, zast. JUDr. Libuší Šmehlíkovou, advokátkou se sídlem Michálkovická 967/108, Ostrava, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 12. 10. 2015, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti výroku II. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. 3. 2016, č. j. 19 Ad 37/2015 - 66,

takto:

I. Výrok II. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. 3. 2016, č. j. 19 Ad 37/2015 - 66, **se zrušuje** a věc **se vrací** v tomto rozsahu Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení.

II. Ustanovené advokátce JUDr. Libuši Šmehlíkové, advokátce se sídlem Michálkovická 967/108, Ostrava, **se přiznává** odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti ve výši **1 573 Kč**, která jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a obsah kasační stížnosti

[1] Včas podanou kasační stížností napadla žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) výrok II. shora označeného usnesení Krajského soudu v Ostravě (dále jen „krajský soud“), jímž byla zamítnuta její žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o její žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 12. 10. 2015, č. j. X.

[2] V napadeném usnesení krajský soud uvedl, že žaloba byla sepsána advokátem, jemuž po podání žaloby stěžovatelka plnou moc vypověděla, a obsahuje všechny potřebné náležitosti. Ze spisu krajskému soudu vyplynulo, že stěžovatelka je schopna komunikace se soudy i právních podání odpovídajících dané věci, ve sporu se orientuje a dosud v řízení postupuje adekvátním způsobem. Nemajetnost a absence právního vzdělání samy o sobě

nezakládají důvod pro ustanovení zástupce z řad advokátů. Krajský soud proto shledal, že ustanovení takového zástupce není nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatelky, a proto její žádost zamítl.

[3] V kasační stížnosti stěžovatelka namítla, že jí její zdravotní stav (diagnostikovaná neurastenie) brání v sepisu podání a v aktivní účasti na jednání před soudem. Dle stanoviska ošetřujícího lékaře není schopna hájit své zájmy.

[4] Stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud zrušil výrok II. napadeného usnesení a v tomto rozsahu věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

II. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[5] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. Důvod kasační stížnosti odpovídá důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."). Nejvyšší správní soud přezkoumal výrok II. napadeného usnesení v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, zároveň zkoumal, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Přitom dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[6] Dle § 35 odst. 8, věty první, s. ř. s. navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování platí v takovém případě stát.

[7] Výrokem I. usnesení ze dne 18. 3. 2016, č. j. 19 Ad 37/2015 - 66, který nebyl kasační stížností napaden, krajský soud přiznal stěžovatelce osvobození od soudních poplatků. Podmínka splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků je na základě uvedeného usnesení splněna.

[8] Nejvyšší správní soud se na základě námitek v kasační stížnosti zabýval tím, zda je splněna i druhá podmínka pro to, aby mohl být stěžovatelce v řízení před krajským soudem ustanoven zástupce z řad advokátů. Touto druhou podmínkou je nezbytná potřeba zástupce k ochraně stěžovatelčiných práv.

[9] V řízení před krajským soudem stěžovatelka napadla rozhodnutí správních orgánů, jimiž jí byla od 8. 2. 2015 snížena výše invalidního důchodu. Důvodem bylo, že stěžovatelka přestala splňovat podmínky pro invaliditu třetího stupně a splňuje podmínky jen pro invaliditu druhého stupně. V žalobě stěžovatelka uplatnila námitky proti správnosti posouzení svého zdravotního stavu v řízení před správními orgány.

[10] Lze plně souhlasit s krajským soudem, že stěžovatelčina nezbytná potřeba zástupce pro řízení o žalobě nemůže být spatřována v pomoci se sepisem a podáním žaloby. Stěžovatelčina žaloba totiž splňuje předepsané náležitosti.

[11] Nejvyšší správní soud se však neztotožnil s krajským soudem, který shledal, že stěžovatelka nezbytně nepotřebuje zástupce ani pro samotné řízení před soudem.

[12] Dle § 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení"): „*Ministerstvo* [práce a sociálních věcí] *posuzuje zdravotní stav a pracovní schopnost občanů pro účely přezkumného řízení soudního ve věcech důchodového pojištění a pro účely odvolacího řízení správního, pokud napadené rozhodnutí bylo vydáno na základě posudku okresní správy sociálního zabezpečení; za tím účelem zřizuje jako své orgány posudkové komise.*"

[13] Jak Nejvyšší správní soud konstatoval např. v rozsudku ze dne 15. 9. 2004, č. j. 3 Ads 7/2004 - 70 (publ. pod č. 1001/2006 Sb. NSS; všechna zde citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz): „*Rozhodnutí o nároku na dávku, jejíž přiznání je podmíněno zdravotním stavem, je závislé především na odborném lékařském posouzení. V přezkumném soudním řízení pak posuzují zdravotní stav a pracovní schopnost občanů, jakož i skutečnosti rozhodné pro přiznání, odnětí, eventuálně změnu důchodu, posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí (§ 4 odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení). Uvedené komise jsou přitom ze zákona povolány k celkovému posouzení zdravotního stavu, dochované pracovní schopnosti a poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti. Posudek komise soud hodnotí jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v ustanovení § 132 o. s. ř. se zřetelem k ustanovení § 64 s. ř. s., nicméně – vzhledem k jeho mimořádnému významu v tomto řízení, plynoucímu z uvedené zákonné úpravy – nevzbuzuje-li takový posudek z hlediska své celistvosti a přesvědčivosti žádnou pochybnost a nejsou-li tu ani jiné skutečnosti nebo důkazy, jimiž by správnost posudku mohla být zpochybněna, bývá zpravidla v řízení důkazem rozhodujícím.*"

[14] Krajský soud si vzhledem k charakteru přezkoumávaného rozhodnutí a charakteru žalobních námitek vyžádal posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí. Lze očekávat, že vyžádaným posudkem bude před krajským soudem proveden důkaz, přičemž obdobné důkazy bývají v řízení, které se týká dávky, jejíž přiznání je podmíněno zdravotním stavem, kam patří i stěžovatelčina věc, zpravidla důkazem rozhodujícím. Existují proto rozumné důvody předpokládat, že těžiště hájení stěžovatelčiných práv v řízení před krajským soudem nesestává pouze v sepisu a podání žaloby, ale též v hodnocení znaleckého posudku, jímž bude s největší pravděpodobností proveden důkaz, a ve vyjádření se k tomuto posudku.

[15] Důvod, pro který stěžovatelka nezbytně potřebuje zástupce pro řízení před krajským soudem, Nejvyšší správní soud spatřuje v kombinaci následujících dvou skutečností.

[16] Za prvé, porozumění posudku posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí a především formulování právní argumentaci proti takovému posudku, která je relevantní pro soudní řízení, není zcela triviální záležitostí.

[17] Za druhé, stěžovatelka již v žádosti o ustanovení zástupce ze dne 26. 2. 2016 před krajským soudem poukázala na svůj zdravotní stav, který ji limituje. Zdravotní posudky zpracované pro správní orgány založené ve spisu pojednávají mj. o psychických

obtížích stěžovatelky. Posudek MUDr. S. hovoří o péči psychiatra pro protahovanou depresivní reakci. Posudek MUDr. J. pojednává o smíšené úzkostně-depresivní poruše s těžkou neurotizací a o péči psychiatrie, dále o protahované depresivní reakci se situačními vlivy jako posttraumatické stresové poruše. MUDr. M. ve svém posudku poukázal též na smíšenou úzkostně-depresivní poruchu s těžkou neurotizací, občasnou migrénu a neurogenní tetanii. Poznamenal, že psychické a somatické symptomy narušují osobní život i možnost profesního uplatnění.

[18] Kombinace popsaných dvou skutečností dle Nejvyšší správního soudu nasvědčuje tomu, že stěžovatelka zástupce pro řízení o žalobě nezbytně potřebuje. Její psychické obtíže totiž mohou představovat překážku tomu, aby mohla přednést právně relevantní stanovisko ke znaleckému posudku, o němž lze důvodně očekávat, že jím bude v řízení proveden důkaz, a o němž lze současně očekávat, že bude zásadní pro věc.

[19] Stěžovatelčin poukaz na stanovisko jejího ošetřujícího lékaře, dle něhož není schopna hájit své zájmy, nemohl svědčit o vadách posouzení ze strany krajského soudu. Byť stěžovatelka blíže nekonkretizovala odkazované stanovisko, Nejvyšší správní soud vychází z toho, že jde o lékařskou zprávu ze dne 27. 4. 2016, kde MUDr. K. uvádí, že stěžovatelka *„není schopna ze zdravotních důvodů účinně hájit svá práva a oprávněné zájmy v soudním řízení*". Krajský soud napadené usnesení vydal dne 18. 3. 2016, je proto zcela logické, že v něm nemohl zohlednit lékařskou zprávu sepsanou až následně dne 27. 4. 2016. To však nic nemění na tom, že kasační stížnost je důvodná na základě jiných důvodů (viz body [11] až [18] shora).

III. Závěr a náklady řízení

[20] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, proto výrok II. napadeného usnesení dle § 110 odst. 1, věty první, s. ř. s. zrušil a věc v daném rozsahu vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. O věci přitom rozhodl bez jednání, jelikož § 109 odst. 2 s. ř. s. takový postup předpokládá.

[21] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud (§ 110 odst. 3, věta první, s. ř. s.).

[22] Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud ustanovil stěžovatelce usnesením ze dne 12. 5. 2016, č. j. 9 As 77/2016 - 24, advokátku pro řízení o kasační stížnosti, rozhodl ve výroku II. o její odměně za zastupování a náhradě hotových výdajů.

[23] Ustanovená advokátka v řízení o kasační stížnosti vykonala jeden úkon právní služby, jímž bylo doplnění kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů; dále jen „advokátní tarif"]. Výše odměny za tento úkon činí 1 000 Kč (§ 7 bod 3. a § 9 odst. 2 advokátního tarifu) a paušální výše náhrady hotových výdajů činí dle § 13 odst. 3 advokátního tarifu 300 Kč. Celkem tedy činí odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů částku 1 300 Kč.

[24] Jelikož ustanovená advokátka je plátkyní daně z přidané hodnoty, zvyšuje se částka odměny a náhrady hotových výdajů o částku odpovídající této dani, tj. o 273 Kč

(21 % z 1 300 Kč). Ustanovené advokátce tak náleží 1 573 Kč, které jí budou vyplaceny z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 2. června 2016

JUDr. Radan Malík
předseda senátu